

ВІДГУК

заслуженої діячки мистецтв України, доцента кафедри композиції
Харківського національного університету мистецтв

імені І.П.Котляревського

ЗАГАЙКЕВИЧ АЛЛИ ЛЕОНІДІВНИ

та

кандидата фізико-математичних наук, доцента кафедри композиції
Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка

ТРАКАЛО ОЛЕКСАНДРИ МИХАЙЛІВНИ

на творчий мистецький проект

здобувача ступеня доктора мистецтва

Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка

МИХАЙЛА РОМАНИШИНА

«ТРАНСФОРМАЦІЯ ІДЕЙ МУЗИЧНОЇ ЕКОЛОГІЇ

У СУЧАСНІЙ КОМПОЗИТОРСЬКІЙ ПРАКТИЦІ»

поданий до захисту на здобуття ступеня доктора мистецтва за
спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»

Актуальність теми творчого мистецького проекту та обґрунтованість його положень. Музична екологія (вона ж акустична екологія або екоакустика) вивчає взаємозв'язки між людьми та їх оточенням, вираженим у звуках, тобто, так званий звуковий пейзаж.

Дослідження в області екоакустики почалися наприкінці 1960-х років з робіт команди з університету Саймона Фрейзера (Ванкувер, Британська Колумбія, Канада) на чолі з Раймондом Мюрреєм Шафером в рамках проекту World Soundscape. До складу команди входили, зокрема, Баррі Труакс, Хільдегард Вестеркамп, Брюс Девіс та Пітер Хус. Їхнє перше новаторське дослідження мало назву The Vancouver Soundscape. Власне після цього отримав місце сильний сплеск інтересу до сфери акустичної екології у науковців та мистців по всьому світу. У 1993 р. було створено Всесвітній форум акустичної екології. Сьогодні існує велика та активна міжнародна спільнота з екоакустики.

Хоча більшість послідовників екоакустики черпали своє натхнення з творів Шафера, в останній час спостерігаються певні здорові розбіжності з його початковими ідеями. Зокрема, мова йде про поширення результатів досліджень акустичної екології щодо звукових наслідків діяльності людини.

Дослідження акустичної екології знайшла своє втілення у багатьох різних сферах людської діяльності, зокрема і в музичній практиці. В цьому контексті робота Михайла Романишина «Трансформація ідей музичної екології у сучасній композиторській практиці», присвячена імплементації ідей музичної екології у сучасній композиторській творчості, видається безперечно **актуальною**, адже, як слушно зазначає автор: «Звернення до проблематики звукового ландшафту у композиторській практиці через призму активного слухання дає змогу поглянути з іншої точки зору як на підхід до сприйняття навколишнього звукового середовища та задуматися над його якістю, так і на сам процес створення аудіального мистецького продукту» (с. 15).

Мета і завдання наукового дослідження логічно визначають його структуру. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел, а також містить необхідні анотації двома мовами.

У **Вступі** сформульовано мету, завдання, наукову новизну і практичне значення дослідження, а також його методологічні параметри та визначено підходи до вирішення завдань. У **Висновках** узагальнено результати проведеної роботи.

У **першому розділі** подано історичний аналіз ідей гармонійної взаємодії із природою та їх впливу на формування та розвиток української культури. Коротко окреслено еволюцію проторенесансних гуманістичних ідей та концепції природного права і формування особливо важливої для української культури «філософії серця», а також окреслено, як ці філософські ідеї актуалізувались в музиці XX-XXI століть. Окрему увагу присвячено аналізу ідей звукового ландшафту футуристів, зокрема їхньому застосуванню в

сучасному звуковому дизайні та електронній музиці та їх впливу на творчість сучасних українських композиторів.

В рамках першого розділу також представлено аналіз літератури на тему звукового ландшафту та описано ідеї та твори Луїджі Русоло, Раймонда Мюррая Шафера, Едгара Вареза, Джона Кейджа, Браяна Іно, Рюїті Сакамото, Гільдегард Вестеркамп та Джона Лютера Адамса. Центральною роботою в цьому контексті автор дослідження вважає працю Р. М. Шафера "The Soundscape: Our Sonic Environment and the Tuning of the World" ("Звуковий ландшафт: Наше звукове середовище та налаштування світу", 1977 р.), оскільки вона відкриває перспективи для подальших творчих і наукових досліджень у контексті цієї роботи.

Також у першому розділі наведено результати звукових досліджень муніципального простору «Дому 42» в рамках «Школи слухання», організованої Остапом Мануляком. А саме охарактеризовано твори студентів-композиторів ЛНМА імені М. В. Лисенка Мар'яна Філя, Анни Гуріної, Андрія Костіва, Аліси Формазюк та Захара Озерського, що стали підсумком цього проекту.

Другий розділ присвячено ґрунтовному дослідженню сучасних акустичних середовищ та значенню активного та пасивного слухання в сучасній слуховій практиці. Пошукач аналізує поняття усвідомленого слухання та його значення для сучасної людини. Дослідник фокусує увагу на явищах урбаністичної екоакустики, акустичному плануванні сучасної архітектури, екологічних технологіях, власне "звуковому дизайні", подібному до "візуального дизайну" урбаністичного простору.

Окремої уваги заслуговує частина другого розділу дослідження, де викладено аналіз власних композиторських підходів до творчого опрацювання сучасного акустичного середовищ. Мова йде в першу чергу про перформанси "Як звучить скульптура?", "Як звучать стіни"?, та аудіоперформансу "Neal", в

основі якого лежить аудіальне опрацювання мистецького доробку мисткині - аматорки Поліни Райко, її “Втраченого раю”.

Важливо зазначити, що в роботі над цими перформансами композитор здійснив спробу створення “універсальної методики аналізу досліджуваного об’єкта”. Мова йде як про дослідження історичних контекстів, його візуальної форми (“як сутності досліджуваного об’єкта”), так і дослідження фізичних особливостей матеріалу об’єкту (“форми та матеріалу об’єкта як його сутності”).

У **Третьому розділі** здійснено аналіз використання ресайклінгу музичного матеріалу у сучасній композиторській практиці.

Автор досліджує історію формування поняття ресайклінгу в широкому значенні (дотичному до екологічного виміру та актуальних контекстів воєнного часу в Україні) та його використання в мистецькій практиці.

Принципи використання ресайклінгу в музиці автор досліджує як на прикладі своєї електроакустичної композиції “Re:Symphony” для скрипки, кларнету, живої електроніки та плівки, пов’язаного з матеріалом симфонічного твору “Nature Symphony”, так і на прикладі творчості композитора Остапа Мануляка (електроакустичний твір “Reprogressions”).

Важливою частиною дослідження є аналіз теми ресайклінгу в контексті роботи зі “звуковим ландшафтом” в творчості молодих українських композиторів на базі спеціально проведеного адресного професійного опитування. Цілком можливо, що саме ці згадки в роботі імен молодих українських композиторів, які працюють зі звуковим ландшафтом (Анна Гуріна, Захар Озерський, Женев’єва Стронська та інш.) стануть основою для подальших досліджень у цьому напрямку.

Відповідність публікацій та мистецьких творчих апробацій темі творчого мистецького проєкту. Матеріали наукового обґрунтування були апробовані здобувачем на двох міжнародних наукових конференціях та міжнародному науковому форумі а також висвітлено у двох статтях у науково періодичних виданнях. Основні положення наукового обґрунтування творчо-мистецького проєкту набули практичної апробації у чотирьох концертних виступах.

Рівень виконання творчого мистецького проєкту. За темою творчого мистецького проєкту презентовано чотири концертні виступи у формі звукових та аудіовізуальних перформансів. Інтердисциплінарний підхід та широка залученість аудиторії підкреслюють актуальність творчого мистецького проєкту.

Наукове обґрунтування творчого мистецького проєкту написане переконливо й аргументовано, суттєвих зауважень немає, але є кілька уточнюючих запитань:

1. Автор активно оперує такими термінами, як «музична екологія», «акустична екологія», «екосвідомість», «звуковий ландшафт», але ніде не подає означень цих понять. Чи можна їх озвучити?
2. В роботі відсутні згадки про концепцію “сонорного об’єкту” П’єра Шеффера, хоча в описах поняття ресайклінгу та, особливо, методики аналізу досліджуваного об’єкта (ст.57) прослідковуються аналогії саме з концепцією П’єра Шеффера щодо роботи з акустичним матеріалом . Чи бачить автор перспективи використання поняття “сонорний об’єкт” в своїй методиці аналізу та творчому методі?

Вищесказане дозволяє зробити висновок, що творча та науково-дослідницька складові творчого мистецького проєкту «Трансформація ідей музичної екології у сучасній композиторській практиці», запропонованого Михайлом Ростиславовичем Романишиним, виконані на високому фаховому

рівні та відповідають вимогам МОН України, а його автор заслуговує на присудження ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво».

заслужена діячка мистецтв України,

доцент кафедри композиції

ХНУМ імені І.П. Котляревського

Алла Загайкевич

кандидат фізико-математичних наук,

доцента кафедри композиції

ЛНМА імені М. В. Лисенка

Олександра Тракало

